

Lin Zhibin

Lin Zhibin is een schrijver, onderzoeker en trainer die werkt voor de grassroots non-gouvernementele organisatie (NGO) Beijing Migrant Workers' Home in Beijing. Ze ontmoette Matthijs de Bruijne toen ze beiden uitgenodigd werden om deel te nemen aan de tentoonstelling Potosí Principle, die te zien was in Berlijn, La Paz en Madrid (2010–2011). Ze is nu gevraagd om een aantal van zijn werken in context te plaatsen.

You are so nice! Could you work two more hours today?, 2011

Al lijkt het voor sommigen misschien ongecompliceerd, huishoudelijk werk is ingewikkelder dan andere soorten werk. Matthijs de Bruijne's werk heeft me geholpen dat beter te bevatten. Huishoudelijk werkers hebben de sleutels in handen van de huizen van hun werkgevers, ze verzorgen hun baby's en kinderen, koken hun eten, maken hun bedden op, enzovoorts. Huishoudelijk werk is behoorlijk persoonlijk, emotioneel en intiem. Als je de aantekeningen leest van leden van het netwerk van Migrant Domestic Workers (FNV) in *You are so nice! Could you work two more hours today?* (2011), dan zie je dat er vaak vriendschappelijke relaties zijn tussen werkgevers en werknemers, waardoor ik me afvraag: waarom? Vriendschappelijk gedrag van een werkgever kan een uiting zijn van schuldgevoel, voor het gebruik maken van de slachtoffers van een systeem, maar het kan ook een uiting van dankbaarheid zijn voor het gedane werk, of van wederzijds respect.

Het wordt geschat dat er in Nederland 150.000 mensen werken als huishoudelijk werker. Al spreekt het voor zich dat er vraag is naar dit soort werk, de heersende sociale instellingen en structuren werken zo dat ze huishoudelijk werkers van hun sociale rechten en de normale sociale beschermingen beroven. Hoe kunnen we de vriendelijkheid van werkgevers op persoonlijk vlak begrijpen, en tegelijk die vijandigheid op het structurele niveau? Ik heb daar geen duidelijk antwoord op. De vraag naar huishoudelijke diensten is belangrijk om te begrijpen, gepaard met een grondige doordenking van het huidige systeem. In elk geval is het vaak een geluk om een vriendelijke werkgever te hebben.

Voor een individu die onderaan de ladder staat lijkt het tamelijk moeilijk of zelfs kansloos om de strijd aan te gaan, zeker als ongedocumenteerd werker. Maar dit is misschien juist wel waar een effectief gevecht kan beginnen. In het boekje geschreven door het netwerk van FNV Migrant Domestic Workers in 2017, *Werk Woorden – Words of Labour*, wordt gezegd dat “een op de vijf mensen uit de Filippijnen wonen en werken in het buitenland... volgens de Filippijnse mentaliteit is naar het buitenland gaan de enige oplossing om een beter leven te hebben” (p. 31). Maar anderen, die deze logica proberen te breken, zijn het daarmee oneens. Ik zie daar zorgen, maar voor één keer zie ik er ook een teken van hoop in. Wat voor maatschappij willen we? Zou een maatschappij die huishoudelijk werkers slecht behandelt met andere werkers veel beter omgaan? “Natuurlijk hebben we problemen”, schrijft een van hen, “maar we zijn niet depressief. Het is het systeem hier dat mensen depressief maakt” (p. 71).

Naar schatting zijn er in China 300 miljoen vrouwen van het platteland die werken als huishoudelijk werker voor mensen met midden- en hogere inkomens in de steden. Stelsels van uitbuiting veranderen van vorm en stijl in verschillende delen van de wereld, maar ze volgen in wezen dezelfde logica. Ook als ze zich van eenvoudiger middelen bedienen.

Dependance Buenos Aires, 2005

In 1996 opende Nederlandse verzekeraar ING een tak in Argentinië, met beelden die “serieus en betrouwbaar” en “Nederlandse uitmuntendheid” uitdrukten, om zo lokaal vertrouwen en rijkdom op te bouwen. Na de crisis van 2004 gingen ze er echter vandoor. In diens kortdurend bestaan opende ING

Verzekeringen 23 filialen in Argentinië, wat rond de 6 procent van de lokale markt aan levensverzekeringen besloeg. Ze verkochten er rond de 60.000 polissen.

Het beeld van opgestapelde documentmappen die op de planken liggen in het Servicio de Conciliación Laboral Obligatoria (SECLO, de bindende arbeidsarbitragedienst) bij het Ministerie van Arbeid is redelijk verbluffend. Door verslag te doen hoopten mensen dat hun problemen onderzocht en verholpen zouden worden, maar de behandeling ervan kon jaren duren. Dit treffende beeld toont de onaangeraakte documenten. De video wijdt op een verhalende manier verder uit. Het werpt een interessant licht op het hele verhaal, en lokt vragen uit. Wie zijn de spelers? In dit geval, ING Verzekeringen, de Argentijnse regering, hoger-geplaatsten binnen ING Verzekeringen, en zijn Argentijnse cliënten.

Wie zijn de winnaars en verliezers? De verliezers zijn de Argentijnse cliënten en de meerderheid van de lokale werknemers van ING Verzekeringen. Eén geïnterviewde in de video, een voormalige ING-werknemer, weet dit heel goed. Hij zegt dat tegen de tijd van de december-rellen van 2001, “er in geen enkele bank meer geld te vinden was, al het geld was naar Nederland... ze wisten ervan. En weet je hoe het kwam dat ze dat wisten? Omdat de ING Bank een van de banken was die deel uitmaakte van de door [toenmalige Minister van Economie] Cavallo uitgevoerde *megacanj*’ [mondiale schuldwisseloperatie] en die schuldpapier van Argentinië kocht. Ze kochten enorme hoeveelheden gekleurd papier en iemand moet tegen ze gezegd hebben: ‘neem het maar allemaal mee hiervandaan, jongens’”. Dit is dus een spel waarin de winnaars en verliezers van tevoren al vast stonden. Dergelijke spellen worden al meer dan een eeuw lang steeds opnieuw gespeeld. Het is toepasselijker om van een samenzwering te spreken dan een spel.

Na een geïnterviewde in de video een duidelijk oordeel te horen vellen over een ING-samenzwering, ben ik geschokt dat zijn visie op Nederland niet veranderd is: “dat is kapitalisme, een jungle... of je past jezelf aan of je wordt opgegeten... misschien is mijn beeld van Nederlandse bedrijven wel iets veranderd, maar dat is een ander verhaal”. Ik ben het daarmee oneens. Volgens mij stammen Nederlandse bedrijven van Nederlandse grond. Het is niet logisch om te zeggen dat de maatschappij geen schuld heeft maar het bedrijf wel.

De ING-leeuw, een symbool van Nederland, is in reclames gebruikt om vertrouwen te wekken bij het publiek. Het is misleidend en bedrieglijk. Het beeld van de documenten in het kantoor is een blik achter de schermen die de waarheid vertelt. Maar het toont iets dat normaal niet voor het publiek te zien is. Kunst is een oefening met een open einde, die de schoonheid en diepte ervan in zijn sociale context plaatst.

1000 Dreams, 2010

Dromen zijn een alledaags verschijnsel. Maar in de kunst van Matthijs de Bruijne veranderen ze in een machtig voertuig. Hij maakte opnames van de dromen van Chinese arbeiders, zowel mannen als vrouwen. Terwijl ik luister en ze voor me zie, zijn er meerdere dingen die me treffen.

Dromen zijn een mengeling van droom en werkelijkheid; die twee worden op verschillende manieren gemengd. Gu Jun Yue droomde eens van een ongeluk dat een collega van hem meemaakte. Drie dagen na die droom kreeg hij zelf een ongeluk waarbij hij ernstig verwond raakte. Helaas had hij de waarschuwing niet ter harte genomen, ook al was hij omgeven door gevaarlijke en slecht onderhouden machinerie.

In Lin Xiao Ping’s droom, die te vinden is op 1000dreams.org, krijgt ze alles wat ze ooit gewent heeft, dingen die ze nooit in werkelijkheid zou kunnen krijgen. Volgens mij hebben dromen de neiging ons dingen te vertellen, maar dit is niet omdat ik bijgelovig ben. Ik geloof dit eerder omdat je droomt op de momenten dat je geest niet de baas is over je hart en je gevoelens. Dromen proberen ons ertoe te leiden dat we onze waarheden onder ogen zien. Als ik de kans had om Lin te ontmoeten, zou ik haar vragen: zijn dit de dingen die je werkelijk wil of nodig hebt? Waarom wil je ze of heb je ze nodig? Zou je ze ooit kunnen bemachtigen? Als dat zou lukken, zou je dan werkelijk gelukkig zijn?

Het geloof dat ING Verzekeringen zekerheid zou kunnen brengen in Argentinië is een dagdroom. Als huishoudelijk werker te geloven in een veelbelovend leven in het buitenland, in Nederland, is ook een dagdroom. Het leven gaat door. Laten we ophouden met dagdromen. Laten we even stoppen, onze ogen sluiten, en nadenken over wat onze nachtdromen ons proberen te vertellen.